

**Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21
„Maksukohustuslaste registri põhimäärus“
muutmise määruse eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse maksukorralduse seaduse (edaspidi *MKS*) § 17 lõike 2 alusel. Nimetatud sätte kohaselt kehtestab maksukohustuslaste registri (edaspidi *MKR*) põhimääruse Vabariigi Valitsus. Sama seaduse § 17 lõike 6 järgi on MKR-i vastutav töötaja Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA*).

Eelnõuga kaotatakse MKR-i aktiivosast neli alamregistrit¹. Uusi alamregistreid ei looda. Kavandatu täies ulatuses jõustumisel kuulub MKR-i koosseisu kokku 58 alamregistrit (hetkel – 62).

Ühtlasi täiendatakse üldandmete andmestiku andmekoosseisu ja korrigeeritakse järgmiste alamregistrite andmekoosseise: HAMPI, IMPULSS, KMD, KMKRA, APEX-TELLER, HINNANG, MAIS, NES, TÖR, TTKI ja VD/VDP.

Lisaks:

- korrastatakse nii üldise andmehalduse norme – näiteks sedastades MKR-i andmeandjad ja nendelt saadavad andmed – kui ka alamregistri HAMPI andmete töötlemist sätestavat
- nähakse ette e-tollist andmete edastamine Välisministeeriumi hallatavasse strateegilise kaubaga seotud toimingute andmekogusse
- tehakse korrektiivid Põllumajandus- ja Toiduameti ning Põllumajanduse ja Registre Informatsiooni Ameti juurdepääsuõiguses e-tolli andmetele
- korrigeeritakse alamregistri VD/VDP nimetust
- tehakse terminoloogilisi parandusi alamregistri KOPS andmekoosseisu kirjeldamisel ja edaspidi väljendi „sidevahendite andmed“ vs „sidevahendid“ kasutamisel MKR-i põhimäärust läbivalt.

Kuigi mitmed kõnealused muudatused tulenevad muudatustest seadustes (*vt siinse dokumendi p 1.3.*), siis paljud muudatused – eeskätt alamregistrite andmekoosseisudes – tulenevad AKI ja RIA poolt nende andmekogude andmete teabevärvavas (endine RIHA) registreerimise menetluse käigus esitatud märkustest, samuti MTA teenusejuhtide tähelepanekutest teenuste kureerimisel.

Halduseväliste isikute halduskoormus ei kasva. Arvestades MKR-i põhimääruse olemust – tegemist on eeskätt MTA-le suunatud ameti andmehaldust reguleeriva õigusaktiga – saab isikute halduskoormus objektiivselt kasvada või väheneda ainult alamregistritega TÖR ja TTKI seoses. Eelöeldu tuleneb asjaolust, et seadusega on pandud tööd võimaldavatele isikutele ja ehitusettevõtjatele oma töötajate registreerimise kohustus – esitatavad andmed eelnimetatud kohustuse täitmiseks kehtestatakse aga MKR-i põhimäärusega. Kuigi käesoleva eelnõuga

¹ Tegemist on alamregistritega TERM2 ja SMARTDECL ning IMF ja ICS. Siin ja edaspidi kasutatakse käesolevas tekstis valdavalt MKR-i alamregistrite **ametlikke** lühendeid, mis on sätestatud [Maksukohustuslaste registri põhimäärus](#) §-de 6–56 lõigetes 1.

tehakse alamregistrite TÖR ja TTKI andmekoosseisudes muudatusi, siis need muudatused ei ole sellised, mis mõjutaksid isikute halduskoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Artur Lundalin (e-post artur.lundalin@fin.ee) ning MTA juriidilise osakonna õigusloome jurist Eero Kosk (e-post eero.kosk@emta.ee). Ühtlasi osalesid eelnõu ja seletuskirja koostamisel MTA juriidilise osakonna õigusloome jurist Hannele Hummel (e-post hannele.hummel@emta.ee), samuti mitmed teised MTA teenistujad ameti erinevatest osakondadest.

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (e-post marge.kaskpeit@fin.ee). Eelnõu toimetas keeleliselt personali- ja õigusosakonna keeletoimetaja Heleri Piip (e-post: heleri.piip@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määrust nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ (siinses dokumendis *MKR-i põhimäärus*) 16. mai 2026. a redaktsioonis (RT I, 13.05.2026, 10).

Eraldi tasub rõhutada, et kõik seadused ja nende muudatused, millega käesoleva eelnõu on puutumuses, on praeguseks vastu võetud ja välja kuulutatud, millest tulenevalt ei esine vajadust panna eelnõud mõnes tema menetlusetapis ootele. Eelviidatult peetakse silmas järgmisi seadusi:

- maksualase teabevahetuse seaduse, maksukorralduse seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus (halduskoostöö direktiivi ülevõtmine). Avaldatud RT I, 15.04.2026, 1. Jõustub vastavalt 1. jaanuaril 2027. a
- käibemaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus. Avaldatud RT I, 03.12.2024, 2. Jõustub vastavalt 1. jaanuaril 2027. a
- alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seadus. Avaldatud RT I, 03.07.2026, 4. Jõustub 1. novembril 2026. a.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest §-ga 1 tehakse muudatused MKR-i põhimäärusesse ja § 2 sätestab määruse jõustumise.

Eelnõu §-s 1 tehakse MKR-i põhimääruses järgmised muudatused:

Punktis 1 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 4 lõikes 1 sisalduvat tekstisest viidet tulenevalt sellesse paragrahvi uue lõike 2¹ lisamisest.

Punktides 2–6 muudetakse MKR-i põhimääruse §-s 4 sedastatud üldandmete andmestiku andmekoosseisu järgmiselt:

- füüsilise isiku identifitseerimiseks ette nähtud andmete hulka lisatakse isiku surma korral ka surmakuupäev (muudatus lõike 2 punktis 1)

- määratluse *sidevahendid* asemel võetakse kasutusele keeleliselt õigem väljend *sidevahendite andmed*, seda põhimäärust läbivalt (muudatused lõike 2 punktides 3 ja 6)
- füüsilisest isikust ettevõtja kohta ette nähtud andmete hulka lisatakse FIE-na tegevuse peatamise ja lõpetamise² kuupäevad, samuti – kohtutäituri või notari ettevõtlusena käsitatava ametitegevuse (vt vastavalt kohtutäituri seaduse § 4 lõige 5 ja notariaadiseaduse § 13 lõige 2) algus- ja lõppkuupäev ning tema ametitegevuse peatamise algus- ja lõppkuupäev (muudatused lõike 2 punktis 4)
- juriidilise isiku, välisriigi äriühingu filiaali, õigusliku moodustise ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutuse identifitseerimiseks ette nähtud andmete hulka lisatakse info õigusjärgluse kohta ja registrist kustutamise teave (muudatused lõike 2 punktis 5).

Punktis 7 lisatakse MKR-i põhimääruse §-s 4 sedastatud üldandmete andmestiku andmekoosseisu hulka uus lõige 2¹, mis kätkeb endas järgmisi andmeridu:

- mootorsõidukimaksu seaduse §-de 15¹ ja 15² kohaselt lapse eest mootorsõidukimaksu kohustuse vähendamise arvutamiseks vajalikud andmed
- andmed kogumispensionide seaduse §-s 17 sätestatud pensionikonto omaniku ja tasumisele kuuluva makse määra kohta
- andmed paindlikku vanaduspensioni või enne 1. jaanuarit 2021. a kohaldatud ennetähtaegset vanaduspensioni saava isiku ja vastava pensioniliigi kohta.

Käesoleva eelnõuga lapse eest mootorsõidukimaksu kohustuse vähendamise arvutamiseks vajalike andmete sedastamine üldandmete andmekoosseisus on paljuski formaalne, kuna need andmed on juba kaasatud MKR-i andmekoosseisu MKR-i põhimääruse eelmise muudatusega³. Küll aga on ilmnenud, et need andmed laekuvad rahvastikuregistrist mitte otse alamregistrisse MORE (MKR-i põhimääruse § 36¹), vaid üldandmete andmestikku, kust siis neid võtab alamregister MORE, tuginedes MKR-i põhimääruse § 4 lõikele 3. MTA andmehalduse jälgitavuse ja läbipaistvuse huvides on põhjendatud kõnealuste andmete sedastamine ka üldandmete andmestiku andmekoosseisus.

Kogumispensioni- ja nn eelpensionialaste sätete lisamisel MKR-i põhimääruse § 4 uude lõikesse 2¹ juhindutakse MKS § 10 lõike 2 punktist 1, mille kohaselt on maksuhalduri ülesanne kontrollida maksude arvestamise ja tasumise õigsust ning jälgida, et makse tasutakse ja maksusoodustusi kohaldatakse seadusega sätestatud suuruses ja korras. Sama lõike punkti 2 järgi on maksuhalduril samuti ülesanne arvestada ja määrata seadusega sätestatud juhtudel tasumisele kuuluv maksusumma ja intress ning tagastada enammakstud või hüvitatavad summad.

Nende ülesannete täitmine eeldab, et maksuhalduril on olemas täpsed ja ajakohased andmed, mis mõjutavad otseselt isiku maksukohustuse suurust, seejuures – teevad võimalikuks kohaldada seadusega ette nähtud maksusoodustusi ja -vabastusi seadusega ette nähtud määral.

Füüsilise isiku maksukohustuse arvutamiseks kasutab maksuhaldur mitmeid rakendusi, sh tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni rakendust TSD, füüsilise isiku tuludeklaratsiooni rakendust FIDEK ja ettevõtlustulu maksu andmekogu EVK. Selleks, et nimetatud rakendustes oleks võimalik arvutada maksukohustust korrektselt, on vajalik ühtlasi teavet:

- isiku kohustusliku kogumispensioni (II samba) maksekohustuse olemasolu ja kohaldatavate maksemäärade kohta
- isiku paindliku vanaduspensioni või ennetähtaegse vanaduspensioni staatuse (kehtivuse) kohta.

² Vt [Füüsilisest isikust ettevõtjale \(FIE\) | Maksu- ja Tolliamet](#)

³ Vt Vabariigi Valitsuse 08. mai 2026. a määrus nr 47, punkt 14 ([Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise-Riigi Teataja](#)).

Eelmainitud andmed mõjutavad otseselt isiku kogumispensioni- ja töötuskindlustusmaksete ning tulumaksu arvutamist, maksuvaba tulu kohaldamist jm maksusoodustuste ja -vabastuste rakendamist. Ilma kõnealuse teabeta ei ole maksuhalduril võimalik isiku maksukohustust õigesti arvutada.

Ka ei ole maksuhalduril võimalik tagada maksukohustuse korrektset arvutamist üksnes isiku enda esitatud andmete alusel. Esiteks – nn eelpensioni staatus ja kohustusliku kogumispensioni maksekohustus ning sellealased maksemäärad võivad ajas muutuda. Teiseks eksisteerib risk, et isik jääb ilma talle seaduse alusel ette nähtud maksusoodustustest või -vabastustest pelgalt andmete esitamata jätmise või tema poolt ekslikult ebaõigete andmete esitamise tõttu.

Riigi infosüsteemi kuuluvatest andmekogudest pärinevate andmete kasutamine võimaldab maksukohustuse arvutamist automatiseeritult ja ühetaoliselt, tagades maksuarvestuse õiguspärasuse ning maksumaksjate võrdse kohtlemise. Kavas on töödelda üksnes neid andmeid ja sellises ulatuses, mis on maksukohustuse arvutamiseks vältimatult vajalikud. Andmete kogumine ei ole suunatud täiendava kontrolli rakendamisele, vaid maksukohustuse korrektsele kindlaksmääramisele. Seeläbi on tagatud ka isiku huvid, võimaldades talle kõigi seadusest tulenevate maksusoodustuste ja -vabastuste automaatset kohaldamist ilma tema aktiivse osaluseta.

Ülaltoodut kokkuvõttes on kõnealuste andmete saamine pensioniregistrist ja sotsiaalkaitse infosüsteemist (SKAIS) sobiv, vajalik ja proportsionaalne meede täitmaks ühelt poolt maksuhalduri seadusjärgset ülesannet füüsilise isiku maksukohustuse õigel kindlaksmääramisel, teisalt – kaitsmaks puudutatud isikute õiguspäraseid huve.

Punktis 8 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 4 lõikes 3 sisalduvat tekstisest viidet tulenevalt sellesse paragrahvi uue lõike 2¹ lisamisest.

Punktides 9 ja 10 muudetakse MKR-i põhimääruse §-i 5, eemaldades tolliseaduse § 13 alusel moodustatud e-tolli andmekogu alamregistrite seast alamregistrid TERM2 ja SMARTDECL ning IMF ja ICS, millised alamregistrid käesolevalt lõpetatakse. Niisamuti on toimitud ka varem; näiteks 15. augustist 2025. a eemaldati e-tollist (laiemalt – MKR-i aktiivosast) ekspordikontrolli süsteem, ekspordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteem ja väljumise manifesti süsteem⁴.

Punktis 11 tunnistatakse kehtetuks MKR-i põhimääruse § 14 alamregistri IMF kohta, eemaldades selle alamregistri MKR-i aktiivosast. Ühtlasi jäetakse eelnõuga välja viited §-le 14 MKR-i põhimääruse neist paragrahvidest, mis käsitlevad e-tolli andmekogu, andmeallikaid, andmete säilitamise tähtaegu, infosüsteemi turvaklassi ja teiste valitsusasutuste juurdepääsu nimetatud alamregistrile.

Alamregistri IMF eemaldamine MKR-i aktiivosast on tingitud asjaolust, et tegemist on füüsiliselt ja moraalselt vananenud süsteemiga. Täna täidab valdavalt selle alamregistri funktsioone üleeuroopaline ühtne elektrooniline saabumiseelse turvalisuse ja ohutuse tollisüsteem ICS⁵. Erandina on rakendus IMF võimalik esitada transpordivahendi

⁴ Vt Vabariigi Valitsuse 08. augusti 2025. a määrus nr 62, § 1 punkt 1 koostoimes punktidega 2, 8 ja 12 ([Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus” muutmise-Riigi Teataja](#)).

⁵ Vt Komisjoni rakendusotsus (EL) 2023/2879, 15. detsember 2023, millega kehtestatakse liidu tolliseadustikuga ette nähtud elektrooniliste süsteemide väljaarendamise ja kasutuselevõtmise tööprogramm https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302879

saabumisteade andmeid kuni 31. detsembrini 2026. a meretranspordivahendiga teisest liikmesriigist saabuva kauba korral.

Punktis 12 muudetakse MKR-i põhimääruse § 21 lõike 2 punkti 2, mis käsitleb alamregistri HAMPI andmekoosseisu, kust seni on ekslikult välja jäänud isiku avaldus nimekirja kandmiseks ja tema avaldus nimekirjast kustutamiseks. Ühtlasi sedastatakse, et rakendusse kantav avaldus ja selle lisa on esitatud MTA e-teenuse keskkonnas või edastatud digitaalselt allkirjastatuna ameti asjaomasele elektronposti aadressile (üldjuhul hasart@emta.ee, kuid võimalik et ka ameti ametlikule mailiaadressile emta@emta.ee). Avaldust ja selle lisa, mis on esitatud MTA teenindusbüroos paber kandjal, säilitatakse samuti paber kandjal, s.o väljaspool rakendust.

Punktis 13 tunnistatakse kehtetuks MKR-i põhimääruse § 22 alamregistri ICS kohta, eemaldades selle alamregistri MKR-i aktiivosast. Ühtlasi jäetakse eelnõuga välja viited §-le 22 MKR-i põhimääruse neist paragrahvidest, mis käsitlevad e-tolli andmekogu, andmeallikaid, andmete säilitamise tähtaegu, infosüsteemi turvaklassi ja teiste valitsusasutuste juurdepääsu nimetatud alamregistrile.

Alamregistri ICS eemaldamine MKR-i aktiivosast on tingitud asjaolust, et tegemist on füüsiliselt ja moraalselt vananenud süsteemiga. Täna täidavad valdavalt selle alamregistri funktsioone üleeuroopaline ühtne elektrooniline saabumiseelse turvalisuse ja ohutuse tollisüsteem ICS2 ning sisenemisformaalsuste rakendus NES (MKR-i põhimääruse § 42¹). Täpsemalt – sisenemise ülddeklaratsioonid esitatakse üleeuroopalisel tollisüsteemi ICS2 ja kauba manifestid esitatakse rakendusse NES, kusjuures kauba loendeid siseriiklikus õiguses enam ei eksisteeri. Erandina on rakendusse ICS võimalik esitada kauba manifestide andmeid kuni 31. detsembrini 2026. a meretranspordivahendiga teisest liikmesriigist saabuva kauba korral.

Punktis 14 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 22¹ lõiget 2, mis käsitleb alamregistri IMPULSS andmekoosseisu, uue punktiga 1¹. Antud täiendus tuleneb alamregistri SMARTDECL lõpetamisest.

MTA taakvara vähendamise eesmärgil liideti kokku kaks e-tolli alamregistrit, milleks on impordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteem IMPULSS (MKR-i põhimääruse § 22¹) ning postipakkide ja reisijate lihtsustatud deklaratsioonide süsteem SMARTDECL (MKR-i põhimääruse § 40). Nimetatud alamregistrite liitmine oli loogiline samm, kuna kahel erineval alamregistril oli väga suur ühisosa, kuivõrd postipakkide deklaratsioon kujutas endast väga lihtsustatud impordi tollideklaratsiooni. Liitmise tulemusena jääb alamregistrina alles üksnes IMPULSS, millesse on nüüd integreeritud ka maksude tasumise tõendi andmed kauba suulisel deklareerimisel ja mis on ka siinse täienduse sisu. Nimetatud andmed on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 343, 29.12.2015, lk 558–893)⁶, artiklis 217.

Punktides 15 ja 16 tehakse terminoloogilised parandused MKR-i põhimääruse § 25 lõikes 2, mis sätestab alamregistri KOPS andmekoosseisu:

- sõna *pensionikeskus* asemel kasutatakse edaspidi väljendit *pensioniregistri pidaja*, kuivõrd viimati nimetatut kasutatakse kogumispensionide seaduses (§ 12 lõige 1 ja järgnevalt). On tõsi, et käibekeeles räägitakse pensionikeskusest – ilmselt sel põhjusel

⁶ Vt <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R2447>

antud sõna alamregistri KOPS andmekoosseisu kirjelduses ka sisaldub –, küll aga formaalselt on *pensionikeskuse* puhul tegemist aktsiaseltsiga Pensionikeskus (reg nr 14282597). Siinpuhul vt [väärtpaberite registri pidamise seadus](#) § 1³ lõiget 2, mille kohaselt on pensioniregistri pidaja aktsiaselts, kellele on antud nimetatud seaduse § 25 alusel õigus pensioniregistrit pidada. Lisaks vt rahandusministri 20.jaanuari 2018.a määrust nr 7 „[Väärtpaberite registri ja pensioniregistri pidamise kord](#)“, kus samuti kasutatakse terminit *pensioniregistri pidaja*.

- sõnade *makse protsent* asemel kasutatakse edaspidi väljendit *makse määr*, kuivõrd viimati nimetatut kasutatakse kogumispensionide seaduses (§ 9 ja järgnevalt). Terminit *makse määr* kasutatakse ka MKR-i põhimääruse §-i 4 lisatava lõike 2¹ punkti 2 puhul.

Punktis 17 muudetakse MKR-i põhimääruse § 27 lõike 2 punkti 1, mis käsitleb alamregistri KMD andmekoosseisu tulenevalt 13. novembril 2024. a vastu võetud [Käibemaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus](#) (§ 1 punktid 18, 19 ja 21) alusel toimuva üleminekuga vormipõhiselt deklareerimiselt andmepõhisele deklareerimisele⁷.

Punktis 18 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 29 lõiget 2 punktiga 5¹ põhjusel, et alamregistri KMKRA andmekoosseisus on ekslikult seni kajastamata *andmed käibemaksugrupina registrist kustutamise kohta*, milliseid andmeid⁸ aga registris töödeldakse sarnaselt andmetega käibemaksukohustuslasena või piiratud käibemaksukohustuslasena registrist kustutamise kohta. Käesolevalt eelmainitud puudus kõrvaldatakse.

Punktis 19 tunnistatakse kehtetuks MKR-i põhimääruse § 31 alamregistri TERM2 kohta, eemaldades selle alamregistri MKR-i aktiivosast. Ühtlasi jäetakse eelnõuga välja viited §-le 31 MKR-i põhimääruse neist paragrahvidest, mis käsitlevad e-tolli andmekogu, andmeallikaid, andmete säilitamise tähtaegu, infosüsteemi turvaklassi ja teiste valitsusasutuste juurdepääsu nimetatud alamregistrile.

Alamregistri TERM2 eemaldamine MKR-i aktiivosast on tingitud asjaolust, et tegemist on füüsiliselt ja moraalselt vananenud süsteemiga, mis ei ole käesoleval ajal kasutusel. Kõnealusesse süsteemi koguti andmeid kuni 25. märtsini 2026. a, st täna on andmete kogumine sellesse alamregistrisse lõppenud. Alamregistri TERM2 funktsioone täidab täna sisenemisformaalsuste rakendus NES (MKR-i põhimääruse § 42¹). Täpsemalt – siseriiklik dokument, millega paigutati kaup ajutisele ladustamisele ehk ladustamisteade, on asendunud liidu tasandil sätestatud ajutise ladustamise deklaratsiooniga (*komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2015/2446⁹ lisa B veerus G4 nimetatud andmed*) ning esitatakse rakendusse NES.

Punktis 20 täpsustatakse MKR-i põhimääruse § 34 lõike 2 punktis 1 sedastatud alamregistri APEX-TELLER andmekoosseisu võimaldamaks mõista, et seal töödeldakse mitte ainult maksude (MKS § 2 ja § 3 lõike 2 mõttes), vaid ka *maksete* ja *tasude*, samuti *lõivude* andmeid. Maksete ja tasude kohta vt MKS § 3 lõige 4; lisaks hakkavad 1. novembrist 2026. a laekuma alamregistrisse APEX-TELLER ka väikesaadetiste tollikäitlustasu¹⁰ andmed. Lõivude all peetakse silmas seaduse järgi lõivustatava toimingu tegemise eest tasutavat summat riigilõivuseaduse § 2 tähenduses (riigilõivu) – näiteks puhkudel, kus kohtutelt laekub e-toimiku kaudu MTA-le teave hagiavalduse esitamisel või halduskohtule kaebuse esitamisel tasutud või tasumata riigilõivu kohta.

⁷ Vt andmepõhise aruandluse kohta [Andmepõhine aruandlus | Maksu- ja Tolliamet](#)

⁸ Vt rahandusministri 18. detsembri 2009. a määrus nr 67

[Käibemaksugrupi registreerimise kord, registreerimisavalduse vorm, registreerimise kohta tehtava maksuhalduri otsuse vorm ning käibemaksugrupi registrist kustutamise kord-Riigi Teataja](#), § 3.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A32015R2446>

¹⁰ Vt [Euroopa Liidu tollireform | Maksu- ja Tolliamet](#)

Punktis 21 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 34 lõikes 2 sedastatud alamregistri APEX-TELLER andmekoosseisu punktiga 1¹, rakendamaks rahandusministri 11. detsembri 2003. a määrust nr 105 „[Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend](#)“.

Nimetatud määruse § 20 lõige 7 näeb ette, et maksutulude edasiandmiseks (*seadusega ette nähtud juhtudel – näiteks maamaks maa asukoha järgsele kohalikule omavalitsusele*) koostab maksude edasiandja saajale vastava teatise, milles kajastatakse aruandeperioodi lõpuks üle kandmata jäänud edasiantava maksu netokohustis, mis arvutatakse, lähtudes maksuhalduri bilansis kajastatud aruandeperioodi lõpuks laekumata jäänud tõenäoliste nõuete summast, millele liidetakse ülekandmata laekumiste summa ja millest lahutatakse laekunud maksude ettemaksete summa. Igakuuline maksutulude edasiandmise teatis saadetakse saajale, kes võtab selle alusel tulu arvele kontoklassis 30 ja nõude kontogrupis 1020, näidates tehingupartnerina maksuhalduri.

Määratud ja laekunud maksutulu andmete järgi arvestatakse tulusaajate lõikes edasiandmisele kuuluv maksutulu. Seni puudus maksuarvestuse pidamise ja võlamenetluse läbiviimise rakenduses võimalus selgelt näha tulusaajatele tehtud arvestusi – arvestatud summast oli võimalik näha raamatupidamiskontodel kajastatud kannetena vastava tulusaaja tehingupartnerikoodi järgi. Suur käsitöö oli edasiandmise teatiste koostamine Excel'is ja nende edastamine tulusaajatele e-kirja teel. Nüüdseks arendatud tehniline lahendus võimaldab saada ülevaadet edasiantavate maksutulude kohta ressursse säästvamalt (kiiremini).

Punktis 22 muudetakse MKR-i põhimääruse § 34¹ lõike 2 punkti 4, mis käsitleb alamregistri HINNANG andmekoosseisu, eemaldades sealt viite käibedeklaratsiooni lisa vormile „KMD INF“, kuivõrd tulenevalt [Käibemaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus](#) (§ 1 punktid 18, 19 ja 21) alusel toimuva üleminekuga vormipõhiselt deklareerimiselt andmepõhisele deklareerimisele ei saa käibedeklaratsioonil (perspektiivis) olema *lisa(sid)* ega *vorme*.

Punktis 23 tunnistatakse kehtetuks MKR-i põhimääruse § 40 alamregistri SMARTDECL kohta, eemaldades selle alamregistri MKR-i aktiivosast. Ühtlasi jäetakse eelnõuga välja viited §-le 40 MKR-i põhimääruse neist paragrahvidest, mis käsitlevad e-tolli andmekogu, andmeallikaid, andmete säilitamise tähtaegu ja infosüsteemi turvaklassi.

Alamregistri SMARTDECL eemaldamine MKR-ist on tingitud asjaolust, et rakendus SMARTDECL liideti kokku alamregistriga IMPULSS (MKR § 22¹). Liitmise tulemusena jääb alles üksnes rakendus IMPULSS, mis võttis ühtlasi üle rakenduse SMARTDECL funktsionaalsuse, milleks on postipakkide ja reisijate lihtsustatud deklaratsioonide esitamine. Rakendus SMARTDECL suleti kasutajatele 04. märtsil 2026. a. Selle kuupäevani kogutud andmed on integreeritud rakendusse IMPULSS, kus nad on endiselt kättesaadavad, sh aktiivselt töödeldavad ka edaspidi.

Punktis 24 muudetakse MKR-i põhimääruse § 42¹ lõike 2 punkti 1, mis käsitleb alamregistri NES andmekoosseisu.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2015/2446 muutmisel lisati selle määruse lissasse B täiendavalt veerg F34, mis sätestab sisenemise ülddeklaratsioonile eraldiseisva andmekoosseisu kullersaadetistele, mis toimetatakse liidu tolliterritooriumile maanteetranspordiga. Seetõttu laiendatakse ka alamregistri NES andmekoosseisu komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2015/2446 lisa B veeruga F34. Nimetatud veeruga ette nähtud andmete kaasamise eesmärgiks on liikmesriigile pandud kohustus teostada maanteetranspordiga saabuvatele kullersaadetistele saabumiseelne riskianalüüs ühiskonna turvalisuse ja julgeoleku tagamiseks.

Punktis 25 täiendatakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 53 lõike 2 punkti 13, täpsustades töökoha asukoha andmete koosseisu ja eristamise viise.

Töötamise asukohana kogub TÖR ühte andmeelementi kolmest võimalikust, ehk siis kas:

- Eesti (aadressipõhiselt, st hoone või muu paiga täpsusega) vastavalt aadressiandmete süsteemile (ADS)
- välisriik (riigi täpsusega) või
- Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) registrinumber¹¹, kui tegemist on laevanduse riigiabi tingimustele vastava töötamisega.

Muudatus tagab, et kõik töötamise asukohaga seotud andmeelemendid on põhimääruses täpselt loetletud, pakkudes registri subjektidele selgust, millises formaadis andmeid kogutakse ja töödeldakse.

Punktis 26 täiendatakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 53 lõikega 2¹, millega sätestatakse lisaks lõikes 2 sätestatud andmetele täiendavad vabatahtlikult esitatavad andmed.

Alamregistrisse TÖR kantavate andmete loetelu sätestatakse vastavalt MKS § 25⁴ lõikele 1 MKR-i põhimääruses. MKR-i põhimääruse § 53 lõike 2 punktides 1–13 on ette nähtud andmekoosseis, mida peab TÖR-i kandma. Käesoleva muudatusega täpsustatakse alamregistri TÖR-i andmekoosseisu, sätestades lõikes 2¹ andmed, mida tööd võimaldav isik võib lisaks lõikes 2 sätestatud andmetele TÖR-i vabatahtlikult esitada:

- täpsustused töösuhte kohta
- tööülesannete kirjeldus (lisainfo ametinimetuse juurde)
- tööd tegeva isiku ametinimetus MKS § 25¹ lõike 4 punktis 2 nimetatud töötamise liigi puhul.

Täienduse vajadus seisneb asjaolus, et kuigi eelnimetatud andmeid (nt tööandja lisainfo ja tööülesannete kirjeldus) kogutakse TÖR-i täna vabatahtlikkuse alusel, on andmetöötluse õiguspärasuse mõttes tarvilik, et kõik registris töödeldavad andmeelemendid oleksid põhimääruses täpselt üles loetletud. Siit tulenevalt on MKS § 25⁴ lõige 1 õiguslik alus ka vabatahtlikult täidetavate väljade puhul.

Vabatahtlikult esitatavate andmete töötlemise eesmärk on võimaldada töötamise registrisse kantud töötamise suhte sisu täpsemat kirjeldamist. TÖR-i kohustuslikud andmed kajastavad töötamise põhitunnuseid, sealhulgas töötamise alust, liiki ja kestust, kuid ei pruugi alati anda piisavat teavet töötamise tegeliku sisu või registrikande konteksti mõistmiseks. Seetõttu nähakse tööd võimaldavale isikule ette võimalus esitada registrisse vabatahtlikult täiendavaid andmeid, sh tööülesannete kirjeldus ja teatud juhtudel ametinimetus. Nende andmete kogumine on vajalik olukordades, kus üksnes kohustuslikest registriandmetest ei piisa töötamise olemuse või registrikande konteksti mõistmiseks. Vabatahtlikult esitatavad andmed võimaldavad vajaduse korral töötamise suhet täpsemalt tõlgendada ja toetavad MKS § 25¹ lõikes 1 nimetatud asutuste seadusest tulenevate ülesannete täitmist. Ametinimetuse andmed võivad toetada ka teiste riigiasutuste seadusest tulenevate ülesannete täitmist, kui on vaja tuvastada isiku tegutsemine konkreetsel tegevus- või kutsealal. Ametinimetuse andmete olemasolu registris vähendab vajadust küsida sama teavet täiendavalt tööandjalt või töötajalt.

¹¹ Vt ka siseministri 18. detsembri 2023. a määruse nr 27 „[Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu põhimäärus](#)“ § 10 punkti 26, kus samuti viidatakse Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) registrinumbrile.

Vabatahtlikult esitatavate andmete registrisse kandmise võimalus ei ole Eesti õiguses uudne lahendus, vaid sarnast lähenemist kohtab ka teiste registrite puhul. Näiteks on riigiabi ja vähese tähtsusega abi registris teatavate andmete vabatahtlik esitamine ette nähtud Vabariigi Valitsuse 5. juuni 2012. a määruse nr 41 „[Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri põhimäärus-Riigi Teataja](#)“ § 14 lõikes 9.

Eraldi tasub rõhutada, et kuna kõnealusel juhul on tegemist andmetega, mida esitatakse TÖR-i vabatahtlikult, ei too muudatus haldusevälistele isikutele kaasa uusi kohustusi ega täiendavat kohustuslikku aruandlust. Muudatus võimaldab tööd võimaldavatel isikutel soovi korral esitada töötamisega seotud täiendavat teavet ühe infosüsteemi kaudu, mis aitab vähendada andmete dubleerimist ja isikuid negatiivselt mõjutavate vigade tekkimise riski.

Punktis 27 tunnistatakse kehtetuks MKR-i põhimääruse § 53¹ (alamregistri TTKI kohta) lõike 8² punkt 4, kuivõrd sõidukite registreerimisnumbreid alamregistrisse TTKI ei koguta. Algne kava, et elektroonilisest registreerimissüsteemist alamregistrisse TTKI laekuvate ehitusplatside pääsulogide andmete hulgas oleksid ka sõidukite registreerimisnumbrid, ei realiseerunud (mh otstarbekuse kaalutlusel).

Punktis 28 sõnastatakse ümber MKR-i põhimääruse § 56, tehes muudatused alamregistri VD/VDP nimetuse ja andmekoosseisu puhul.

Kuigi tulenevalt [Käibemaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus](#) (§ 1 punkt 22) ühendusesisese käibe aruannet eraldivõetuna enam olema ei saa, on teada vajadus töödelda jätkuvalt varem sellel aruandel deklareeritud käibe andmeid. Kuna viidatud andmetöötlus taandub paljuski varem esitatud andmete parandamisele, oleks ebapraktiline teostada seda mujal kui senises rakenduses VD/VDP. Siit tulenevalt eemaldatakse alamregistri VD/VDP nimetusest sõna *aruanne*, võttes selle alamregistri edasise nimetusena kasutusele *ühendusesisese käibe rakendus*, ning – põhjusel, et ka nõudmiseni varu tehingute andmeid töödeldakse jätkuvalt sealsamas – korrigeeritakse ka kõnealuse alamregistri andmekoosseisu.

Punktides 29 ja 30 muudetakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 58 lõikeid 3 ja 5, jättes välja viited lõpetatavatele alamregistritele TERM2 ja SMARTDECL.

Punktis 31 muudetakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 58 lõiget 6, jättes sättest välja viite lõpetatavale alamregistritele TERM2.

Punktis 32 sõnastatakse ümber – jõustumisega 1. jaanuarist 2027. a – MKR-i põhimääruse § 58. Antud muutmiskäsu tingib 25. märtsil 2026. a vastu võetud maksualase teabevahetuse seaduse, maksukorralduse seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus (halduskoostöö direktiivi ülevõtmine)¹², mille § 2 punkti 2 ja § 4 punkti 1 kohaselt peavad alates 1. jaanuarist 2027. a kajastuma MKR-i põhimääruses *andmeandjad ja nendelt saadavad andmed*.

Selle nõude täitmiseks on MTA-s läbi viidud asjaomane kaardistus, mille tulemused kajastuvad kõnealuse paragrahvi uues redaktsioonis. Sätte loetavuse huvides on esmalt (lõikes 2) esile toodud põhiline andmeandja – maksukohustuslane¹³ ise –, seejärel on sätte struktureeritud temaatiliste valdkondade kaupa:

¹² Vt [Maksualase teabevahetuse seaduse, maksukorralduse seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus \(halduskoostöö direktiivi ülevõtmine\)-Riigi Teataja](#). Vt ka antud seaduse eelnõu menetluse materjale Riigikogu veebilehel (795 SE).

¹³ *Maksukohustuslane* on määratletud MKS § 6 lõigetes 1–3. Siit tulenevalt võib ka MKR-i põhimääruse § 58 lõigetes 4–10 nimetatud isik või asutus – näiteks ehitusplatsil tuvastusvahendiks olevaid kaarte väljastav isik (lõike 4 p 3) või Rahapesu Andmebüroo (lõike 8 p 6), kes peavad kinni ja kannavad üle oma töötajate või ametnike

- üldandmete haldamise valdkond
- tulu-, vara- ja tööjõumaksude valdkond
- käibemaksu valdkond
- aktsiiside valdkond
- maksualase teabevahetuse valdkond
- tollivaldkond
- hasartmängu valdkond
- nõuete haldamise valdkond.

Temaatiliste valdkondade (lõiked 3–10) kataloogides sisalduvad esmalt punktid, kus andmeandjaks on *isik* või *asutus* ning seejärel – *andmekogu* (v.a üldandmete haldamise valdkonnas, kus on vastupidi, kuna nii haakub paremini *üldandmete* loogikaga).

Sätte reguleerimisala kohta täiendavalt:

- paragrahv käsitleb üksnes MTA-väliseid andmeandjaid; see täpsustus on lülitatud ka lõikesse 1. Täpsustus on vajalik nii üldise õigusselguse tagamiseks kui ka MTA teenusejuhtidele ja järelevalveasutustele, s.o praktikutele, hoidumaks väärtõlgendusest, justkui pärineks kogu MKR-i andmemassiiv ainult välistest allikatest. MTA-siseselt genereeritavad – kas asutusesisese andmevahetuse käigus või igapäevase menetlus- ja kliendihaldustegevuse tulemusel tekkivad andmed (nt kontrollikeskkonna rakenduse KOKE või kliendiinfo registreerimise rakenduse CRM andmed) – siinselt ei kajastu.
- paragrahvis on sedastatud MTA-välised andmed, mida MTA talletab (alla laeb). Kui MTA-välised andmed on ametile pelgalt kättesaadavad (piirdudes vaatamise võimalusega), siis neid andmeid siin esile toodud ei ole.

Eraldi¹⁴ seonduvalt § 58 lõike 4 punktiga 2 (/.../ samuti ehitusplatsi pääsulogide andmed, mis kajastavad ehitusobjektile sisenemisi ja sealt lahkumisi ning ehitusplatsil viibitud aega) selgitame, et antud sedastus on kooskõlas nii seaduse (vt MKS § 25¹⁰ lõige 2, § 25¹¹ lõike 1 punktid 2-4, § 25¹² punkt 3 ja § 25¹³), selle seaduse alusel antud määruse¹⁵ kui ka MKR-i põhimääruse § 53¹ lõikega 8² (koostoimes MKS § 25¹⁰ lõikega 4). Kõnealuste andmete säilitustähtaeg on seitse kalendriaastat (MKR-i põhimääruse § 63 lõike 2 punkt 3). Nende andmetega tutvumise võimalus on lisaks ehitusettevõtjale ja tööd tegevale isikule ka Tööinspeksioonil ning Politsei- ja Piirivalveametil (MKS § 25¹⁰ lõige 1).

Ehitusplatsi pääsulogide andmete töötlemise eesmärk ei ole võrreldes töövõtuahela ja töötamise kestuse fikseerimise süsteemi käivitumisega (01. oktoobrist 2023.a) muutunud. Juba selle süsteemi loomisel nähti ette ehitusplatsil viibimise aja andmete kogumine, et tagada ülevaade ehitusobjektidel tegelikult viibivatest isikutest ja võimaldada pädevatel asutustel (MTA, TI, PPA) täita seadusest tulenevaid järelevalvelaseid ülesandeid.

Andmekogusse TTKI laekuva pääsuinfo väärtus seisneb asjaolus, et see annab objektiivse info selle kohta, kes tegelikult ehitusobjektidel viibib ja millal. Nimetatud põhjusel on võimalik võrrelda pääsuinfot muude MTA-le esitatud andmetega ja avastada vastuolusid.

Lisaks on neid andmeid võimalik kasutada tööjõumaksude riskianalüüsis. Näiteks saab MTA tuvastada olukordi, kus töötajal on TÖR-is töösuhe registreeritud, kuid TSD-l talle

tulumaksu ning tasuvad nende eest sotsiaalmaksu – olla *maksukohustuslane*. Eelnevast tulenevalt on § 58 lõikesse 2 lisatud punkt 3.

¹⁴ Siinkohal vastusena Justiits- ja Digiministeeriumi 27. augusti 2026. a kirjale nr 8-2/5740 <https://adr.rik.ee/jm/dokument/18962724>, p 3 teine lõik.

¹⁵ Rahandusministri 14. novembri 2023. a määrus nr 41 [Ehitusplatsil viibimise andmete kogumise tehnilised nõuded elektroonilisele registreerimissüsteemile ja erijuhud, nõuded ehitusplatsil viibimise registreerimissüsteemile ning tuvastusvahendi taotlemise ja kasutamise tingimused ning kord-Riigi Teataja](#).

väljamakseid ei deklareerita – samas kui pääsuinfo näitab, et inimene käib regulaarselt ehitusobjektidel tööl. Sellistel juhtudel on võimalik tööandjale märku anda, et tema esitatud maksudeklaratsioonid vajavad parandamist.

Tulevikus võimaldab pääsuinfo veelgi täpsemat analüüsi, näiteks võrrelda ehitusobjektidel viibitud aega deklareeritud töötasuga. See aitab tuvastada olukordi, kus inimene töötab sisuliselt täistööajaga, kuid talle deklareeritakse ebaproportsionaalselt väikest töötasu.

Lisaks MTA-le kasutavad pääsuinfot ka teised osapooled. Tööinspeksioon saab pääsuinfo abil hinnata töö- ja puhkeaja nõuete täitmist ning tuvastada võimalikke ületunnitööga seotud rikkumisi. Töötajad saavad andmeid kasutada töövaidlustes oma tegeliku töötamise tõendamiseks. Samuti kasutavad ettevõtjad pääsuinfot alltöövõtjate ja partneritega arveldamisel, et kontrollida, kas arvel esitatud töötunnid vastavad tegelikult ehitusobjektidel viibitud ajale.

Seega aitab pääsuinfo tagada õiglasemat konkurentsi, paremat töösuhete läbipaistvust ning korrektsemat maksude deklareerimist.

Punktis 33 muudetakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 61 lõiget 3, korrigeerides praegust ebaõnnestunud sõnastust, millest jääb ekslik mulje, justkui registri andmetega tutvumiseks on nõutav kitsalt ametialane huvi/vajadus¹⁶. Sätte mõte on siiski see, et ametialaseks kasutamiseks antakse registri kasutamise õigus otseligipääsu tähenduses, mida väljapoolt MTA-t realiseeritakse eeskätt X-tee vahendusel; MTA sees – erinevate ametnikurakenduste kaudu vastavalt MTA infovarade kasutamise ja andmete töötlemise korrale¹⁷. Registri kasutamine logitakse. Ametnikud peavad registri kasutamiseks ennast autentima, teisalt – osalema erinevatel andmekaitse- ja infoturbe koolitustel. Lisaks on tagatud MTA andmekaitse spetsialisti ja -eksperti tugi. Kokkuvõttes tasub siiski rõhutada, et MKR-is avalike andmete olemasolu või andmesubjekti juurdepääsuõigus ei tähenda ametialase otseligipääsu tingimuste leevendamist.

Punktis 34 muudetakse MKR-i põhimääruse paragrahvi 62 lõike 3 punkti 1¹.

Lõpetatakse PRIA juurdepääsuõigus e-tolli (täpsemalt – alamregistri AES) andmetele, kuivõrd nii süsteemi logide (*võimalik otseligipääs*) kui ka MTA dokumendihaldussüsteemi (*võimalikud kirjalikud üksikpäringud*) analüüsimisel on selgunud, et PRIA antud õigust ei kasuta, millest omakorda tuleneb, et vajadus andmetele juurdepääsuks täna puudub. Küll täiendatakse samas PTA juurdepääsuõigusi. Lisaks alamregistrile AES on PTA-l edaspidi juurdepääs ka alamregistri IMPULSS andmetele, võimaldamaks PTA-l töödelda talle seadusega pandud ülesannete täitmise korras ja ulatuses nii automaatse ekspordisüsteemi kui ka impordikontrolli süsteemi andmeid.

Punktis 35 täiendatakse MKR-i põhimääruse § 62 lõiget 3 uue punktiga 1⁴, millega nähakse ette, et Välisministeeriumi hallatavasse strateegilise kaubaga seotud toimingute andmekogusse (edaspidi *Stratlink*)¹⁸ võib edastada MTA hallatavates alamregistrites AES, IMPULSS ja NCTS sisalduvaid andmeid strateegilise kauba käitlemisega seotud asjaolude kontrollimiseks¹⁹. Nende

¹⁶ Selline mulje oleks ekslik ainult põhjusel, et MKR-i põhimääruse § 62 lõike 1 punkti 1 kohaselt võib registri subjektile avaldada tema kohta käivaid andmeid.

¹⁷ MTA peadirektori 3. oktoobri 2025. a käskkirj nr 85-P „Infovarade kasutamise ja andmete töötlemise korra kinnitamine“.

¹⁸ Vt välisministri 22. aprilli 2015. a määrus nr 4 „[Strateegilise kaubaga seotud toimingute andmekogu põhimäärus](https://stratlink.vm.ee/)“, samuti <https://stratlink.vm.ee/>.

¹⁹ Vt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määrus nr 163 „[Strateegilise kauba tolliformaalsuste ning tolli teavitamise kord Euroopa Liidu sisesel edasitoimetamisel ja relva transportimisel õhu kaudu](#)“.

andmete edastamist käsitletakse juurdepääsuna MKR-i põhimääruse § 61 lõike 1 tähenduses, st ka MTA-lt andmete edastamine on *juurdepääs*, millest tulenevalt täiendatakse käesolevalt MKR-i põhimääruse § 62 lõiget 3 MTA partnerasutuste e-tolli andmetele juurdepääsu kohta²⁰.

MTA saab Stratlink`ist strateegilise kauba eriloal kajastatud andmed<sup>21</sup>. MTA annab Stratlink`i strateegilise kauba eriloaga²² seonduval tollideklaratsioonil kajastatud tolli viitenumbri ja kauba vabastamise kuupäeva ning tollideklaratsioonil deklareeritud kauba koguse ja väärtuse. Küll aga andmeid, mida MTA Stratlink`ist saab, talletatakse mitte MKR-s, vaid tollivaldkonna eraldi failihoidlas, mis täna ei ole *de jure* MKR-i osa²³.

Punktides 36 ja 37 jäetakse MKR-i põhimääruse § 62 lõike 3 seonduvalt e-tolliga sätestatud RAB juurdepääsuõiguste kataloogist²⁴ välja viited alamregistritele TERM2 ning IMF ja ICS, kuivõrd käesolevalt need alamregistrid eemaldatakse e-tolli alamregistrite hulgast. RAB juurdepääs nimetatud alamregistrite andmetele kuni nende andmete hävitamiseni on tagatud MKR-i põhimäärusesse käesolevalt lisatavate paragrahvidega 81⁶ ja 81⁸.

Punktides 38 ja 39 jäetakse MKR-i põhimääruse § 63 lõikest 2, mis sätestab alamregistrite andmete säilitamise tähtajad, välja viited lõpetatavatele alamregistritele TERM2 ning IMF ja ICS. Küll ei ole kavas alamregistrite TERM2, IMF ja ICS andmeid kohe hävitada, vaid eesmärk on neid siiski säilitada teatud aja vältel *read-only* režiimil. Eelöeldut reguleeritakse MKR-i põhimäärusesse käesolevalt lisatavates paragrahvides 81⁶ ja 81⁸.

Ühtlasi jäetakse MKR-i põhimääruse § 63 lõikest 2 välja viide lõpetatavale alamregistrile SMARTDECL. Kuivõrd MKR-i põhimääruse uue §-i 81⁷ kohaselt töödeldakse selle alamregistri andmeid edaspidi alamregistris IMPULSS, mille andmete säilitamise tähtaeg on samuti seitse kalendriaastat, siis siinpuhul sisulisi muutusi ei ole.

Punktis 40 muudetakse MKR-i põhimääruse § 64 (alamregistri HAMPI eriosa) lõike 1 punkti 2 järgmiselt:

- koostoimes lõike 1 sissejuhatava lauseosaga täpsustatakse, et isikuid ei lisata HAMPI-nimekirja otse mängukohas, küll aga saab mängukohas esitada avaldust HAMPI-nimekirja kandmiseks (milline praktika toimib ka praegu)
- tulenevalt hasartmänguseaduse § 39 lõikest 4, mille kohaselt avaldust HAMPI-nimekirja kandmiseks saab esitada ka klassikalise loterii korraldajale, kes edastab selle viivitamata MTA-le, tehakse kõnealuses sättes viide klassikalise loterii korraldajale (tänaselt – AS Eesti Loto, kes on võimaluse avalduse esitamiseks praktikas juba ette näinud²⁵).

Punktis 41 tehakse muudatus MKR-i põhimääruse § 64 (alamregistri HAMPI eriosa) lõikes 3, ajakohastades olemuslikult aegunud sedastust, mille kohaselt avaldusele HAMPI-nimekirja kandmiseks lisatakse isikut tõendava dokumendi fotoga lehe koopiat. Antud sedastus võis ja võib olla kohane passi, meremehe teenistusraamatu vmt analoogse formaadi puhul, kuid ei ole

²⁰ Tolliseaduse § 13 lõike 2 kohaselt sätestatakse MKR-i põhimääruses valitsusasutused, kellele antakse nende ülesannete täitmiseks **juurdepääs** e-tolli andmetele.

²¹ Vt välisministri 27. detsembri 2011. a määrus nr 6 „[Strateegilise kaubaga seotud toimingute vormid](#)“.

²² Vt ka [Strateegilise kauba eriloa taotlemine | Välisministeerium](#).

²³ Võimalik, et tulenevalt liidu tollireformist, mille käigus hinnatakse ka e-tolli andmekogusse (tolliseaduse § 13) puutuvat, saab tollivaldkonna failihoidla sedastatud osana MKR-ist (alamregistri staatuses).

²⁴ Vt ka tolliseaduse § 13 lõike 2.

²⁵ Vt AS Eesti Loto veebilehte [Vastutustundlik mängimine](#); jaotis *Sea endale mängupiirang*, kus on märgitud, et */.../ Avalduse saab esitada digiallkirjastatuna kas Eesti Lotole aadressil info@eestiloto.ee või Maksu- ja Tolliametile hasart@emta.ee.*

seda seondvalt isikutunnistuse ehk ID-kaardiga, mida praktikas kasutatakse oma isiku tõendamisel kõige enam.

Punktides 42 ja 43 jäetakse MKR-i põhimääruse § 74 lõikest 2, mis sätestab alamregistrite infosüsteemi turvaklassid, välja viited lõpetatavatele alamregistritele TERM2 ning IMF ja ICS. Küll kohalduvad nendesse alamregistritesse kogutud andmetele edasiselt sama paragrahvi lõige 2¹, mille kohaselt alamregistri lõpetamisel kohaldatakse asjaomastele andmetele kuni nende hävitamiseni andmete senist turvaklassi. Need andmed on jätkuvalt MKR-i koosseisus, millest tulenevalt peab MKR-i vastutav töötleja jätkuvalt tagama nende käideldavuse (K), tervikluse (T) ja konfidentsiaalsuse (S). Andmehalduslikud muudatused MKR-i sees ei tohi tuua kaasa infoturbe taseme langust neist muudatustest puudutatud andmete vaates. Siit tulenevalt on eelnimetatud alamregistritesse kogutud andmed allutatud kuni nende hävitamiseni regulatsioonile K2T2S2. Vt ka Vabariigi Valitsuse 09. detsembri 2022. a määrus nr 121 „[Võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded](#)“, §-d 9 ja 10.

Ühtlasi jäetakse MKR-i põhimääruse § 74 lõikest 2 välja viide lõpetatavale alamregistrile SMARTDECL. Kuna MKR-i põhimääruse uue §-i 81⁷ kohaselt töödeldakse selle alamregistri andmeid edaspidi alamregistris IMPULSS, mille infosüsteemi turvaklass on samuti K2T2S2, siis alamregistrisse SMARTDECL kogutud andmete turvamise tase jääb samaks.

Punktides 44 ja 45 lisatakse MKR-i põhimäärusesse rakendussätted § 81⁶, § 81⁷ ja § 81⁸, mis käsitlevad lõpetatavatesse alamregistritesse TERM2 ja SMARTDECL ning IMF ja ICS kogutud andmete edasist töötlemist.

Lõpetatavatesse alamregistritesse TERM2 ning IMF ja ICS kogutud andmete kohene hävitamine oleks ennatlik. Otstarbekas on nende andmete säilitamine teatud aja vältel *read-only* režiimil. Kogutud andmetega on võimalik küll tutvuda, sh riiklikku järelevalvet ja süüteomenetlusi läbiviivatel asutustel tagasiulatuvas episoodides, kuid näiteks teha parandusi vm aktiivset töötlemist – mitte. Tulenevalt MKR-i põhimääruse § 74 lõikest 2¹ kohaldatakse andmete *read-only* režiimil säilitamise aja vältel neile senist infosüsteemi turvaklassi (K2T2S2).

Andmete säilitamise tähtaja valikul on lähtutud – sarnaselt varasemalt lõpetatud ekspordikontrolli süsteemi, ekspordi tollideklaratsioonide töötlemise süsteemi ja väljumise manifesti süsteemi andmete säilitamisega (*MKR-i põhimääruse § 81⁵*) – seitsme-aasta-printsiibist, arvates andmete faktilise kogumise aasta lõppemisele järgneva aasta algusest, st alates 1. jaanuarist 2027. a²⁶ kuni 31. detsembrini 2033. a. Kokkuvõtlikult seitsmeaastane ajaline vahe²⁷ enne seda, kui andmed pöördumatult kaotsi lähevad, vastab MKS §-le 58, mille järgi on maksukohustuslane kohustatud säilitama tehingute ja väljamaksetega seotud ning muid maksustamise seisukohast tähendust omavaid dokumente vähemalt seitsme aasta jooksul dokumendi koostamisele või saamisele, toimiku või dokumentide kogumiku puhul viimase sissekande tegemisele järgneva aasta 1. jaanuarist arvates.

Ülaltoodust lähtuvalt ei ole pärast 31. detsembrist 2033. a andmete säilitamiseks sisulist vajadust, teisalt – andmete hävitamiseks pole ka sisulist takistust, millest omakorda tuleneb, et andmed hävitatakse viivitamata. Andmete hävitamisel teeb MTA koostööd Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusega (RMIT).

²⁶ Kuigi alamregistrite IMF ja ICS kohta käivate sätete kehtetuks tunnistamine jõustub 1. jaanuaril 2027. a, siis andmete faktiline kogumine nendesse alamregistritesse lõpeb 31. detsembril 2026. a (*MKS § 58 mõttes – „viimane sissekanne“ tehakse 31. detsembril 2026. a*). Siit tulenevalt on põhjendatud hakata lugema MKS §-i 58 kohast seitsmeaastast tähtaega alates 1. jaanuarist 2027. a, mitte 2028. a.

²⁷ Alamregistri TERM2 puhul on eelöeldule lisaks veel mõnetine ajaline vahe.

Lõpetatavasse alamregistrisse SMARTDECL kogutud andmeid töödeldakse edasiselt alamregistris IMPULSS sellele alamregistrile kehtestatud regulatsiooni kohaselt. Alamregistri IMPULSS andmete säilitamise tähtaeg ja infosüsteemi turvaklass on samad, mis alamregistril SMARTDECL. Samuti hõlmab alamregistri IMPULSS MKR-i põhimääruse § 22¹ lõikes 2 sätestatud ja käesoleva eelnõuga täiendatav andmekoosseis kõiki neid andmeelemente, mis on sedastatud alamregistri SMARTDECL andmekoosseisus.

Punktides 46–49 muudetakse MKR-i põhimääruse lisa 3, milles MKR-i põhimääruse § 35 (alamregister MAIS) lõike 2 kohaselt sedastatakse andmete kandmist maksumärkide andmekogusse tingivad toimingud ja vastavad andmekoosseisud. Käesolevad muudatused on enamjaolt kantud 16. juunil 2026. a vastu võetud alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seadusest²⁸, millise seadusega lõpetatakse alates 1. novembrist 2026. a riikliku alkoholiregistri tegevus (ja millisele registrile on korduvalt viidatud MAIS-i andmekoosseisus) – peaesmärgiks vähendada alkoholi käitlevate ettevõtjate halduskoormust.

Samast eesmärgist on kantud ka järgmine MAIS-i integreeritav lahendus:

Edaspidi on ettevõtjal võimalik eeltäita MAIS-i tema poolt käideldavate alkoholitoodete osas, tehes seda iseseisvalt – ilma maksuhalduri otsustuse või vahendusega –, luues seeläbi süsteemis tervikliku nimekirja tema poolt käideldava alkoholi kohta (etanoolisisaldusega üle 22 mahuprotsendi ja villituna müügipakendisse mahuga alates 0,05 liitrist). Ettevõtja poolt MAIS-i kantud tootele omistab süsteem kordumatu identifitseerimistähise. Ettevõtjal on võimalus tootenimekirja täiendada ning seal tooteid ja tootegruppe filtreerida. Maksumärkide tootele kinnitamise, samuti maksumärgistatud alkoholi tarbimisse lähetamise teates esitab ettevõtja toote identifitseerimistähise, mis ülalöeldult on moodustunud eelsisestatud andmete põhjal ja mis kokkuvõttes peaks hoidma kokku ettevõtja aega võrreldes toote kohta käivate andmete igakordse sisestamisega.

Kirjeldatud lahendust on MTA tutvustanud ka mõnele suuremale ja väiksemale alkoholikäitlejale, kelle tagasiside kavandatava suhtes on olnud positiivne.

Küll on kavandatava puhul oluline märkida, et kõnealune lahendus käib maksumärgistatava, s.o kange alkoholi kohta. MAIS-i ei kanta andmeid õlle, siidri, nn longero või veini kohta, kuna need alkohoolsed joogid ei liigitu kange alkoholi alla ega kuulu seetõttu maksumärgistamisele.

Kõrvuti riikliku alkoholiregistri tegevuse lõpetamisest tulenevate muudatustega tasub esile tuua järgmist:

- edaspidi fikseeritakse MAIS-is maksumärkidega tehtud toimingute kaupa ka maksumärkide kujundus²⁹
- tunnistatakse kehtetuks sätted, mis käsitlevad tubakatoodete aktsiisi tagastamise taotluste esitamist ja menetlemist MAIS-is. See funktsionaalsus on MAIS-is välja arendamata ja seda ei ole ka kavas teha. Ei ATKEAS ega tema rakendusmäärused viita sellele, et tubakatoodete aktsiisi tagastamise taotluste esitamine ja menetlemine toimuks tingimata MAIS-is. Käesoleval ajal ja ka edaspidi toimub kõnealuste taotluste esitamine ja menetlemine tavapäraste asjaajamiskanalite kaudu.

²⁸ Vt [Alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seadus-Riigi Teataja](#). Vt ka antud seaduse eelnõu menetluse materjale Riigikogu veebilehel (881 SE).

²⁹ Vt rahandusministri 12. aprilli 2006. a määrus nr 25 „[Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus ja liigid, maksumärkide tellimise kord, maksumärgistatud alkoholi ja tubakatoodete teisele aktsiisilaopidajale lähetamise kord ning maksumärkide saatelehe andmekoosseis-Riigi Teataja](#)“; [Lisa 1](#) Tubakatoodete maksumärgi kujundus ja [Lisa 2](#) Alkoholi maksumärgi kujundus.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise aeg.

Paragrahvi 1 punktid 1–9, 12, 14–16, 18–21, 23–27, 29–31, 33–36, 38, 40–42, 44 ja 46–49 jõustuvad 1. novembril 2026. a.

Paragrahvi 1 punktid 10, 11, 13, 17, 22, 28, 32, 37, 39, 43 ja 45 jõustuvad 1. jaanuaril 2027. a.

Tähtpäev paragrahvi 1 punktide 46–49 jõustumiseks 1. novembril 2026. a tuleneb sel kuupäeval jõustuvast alkoholiseaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seadusest.

Tähtpäev paragrahvi 1 punktide 1–9, 12, 14–16, 18–21, 23–27, 29–31, 33–36, 38, 40–42 ja 44 jõustumiseks 1. novembril 2026. a on valitud lähtuvalt esimese võimaluse printsiibist, mis kõige varasemalt saab olla eelviidatud seaduse jõustumise kuupäev.

Seevastu tähtpäev paragrahvi 1 punktide 10, 11, 13, 17, 22, 28, 32, 37, 39, 43 ja 45 jõustumiseks 1. jaanuaril 2027. a on sisuline, tulenedes kas otse seadusest sätestatust – siinkohal näitena andmeandjaid ja nendelt saadavaid andmeid käsitleva MKS § 17 lõike 2 punkti 8 jõustumine 1. jaanuaril 2027. a – või kohaldudes muudel õiguspraktilistel põhjustel. Viimati öeldu puhul on peetud silmas asjaolu, et teatud juhtudel saab transpordivahendi saabumisteate ja kauba manifesti andmeid esitada vastavalt rakendusse IMF ja rakendusse ICS kuni 31. detsembrini 2026. a.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

5. Määruse mõjud

5.1. seondult alamregistrite TERM2 ja SMARTDECL ning IMF ja ICS lõpetamisega

Sihtrühmad: registri subjektid, MTA, riiklikku järelevalvet ja süüteomenetlusi teostavad asutused

Mõju kirjeldus: kõnealuste rakenduste välja arvamine MKR-i koosseisust tuleneb asjaolust, et alamregistrite TERM2, IMF ja ICS osas on Euroopa Liidu tolliorganisatsioonide poolt on võetud kasutusele uued süsteemid ning alamregister SMARTDECL on integreeritud alamregistrisse IMPULSS. Alamregistrite TERM2, IMF ja ICS varasemaid funktsioone täidavad edasiselt alamregister NES ja üleeuroopaline tollisüsteem ICS2. Siinne muudatus üksnes kodifitseerib praegust olukorda, mis läbi ei kaasne muudatusega otsest tuntavat mõju, sh kellelegi ei teki lisakohustusi vm koormust. Küll aga väärib märkimist, et alamregistritesse TERM2, IMF ja ICS kogutud andmeid säilitatakse (kooskõlas neile rakendustele seni kehtinud turvanõuetega) kuni 2033. aasta lõpuni, st on tagatud nende andmete kasutamine tõendina võimalikes hilisemates riikliku järelevalve ja süüteomenetlustes.

Mõju olulisus: väheoluline

Ebasoovitavate mõjude risk esineb. Risk seisneb selles, et lõpetatud alamregistritesse varasemalt kogutud andmete säilitamise perioodil võib tekkida volitamata juurdepääsu või andmete lubamatu kasutamise olukord.

Riski maandatakse järgmiselt:

- andmeid säilitatakse üksnes read-only režiimis
- andmetele kohaldub kuni hävitamiseni senine turvaklass K2T2S2
- andmete säilitamise tähtaeg on selgelt määratletud
- andmed hävitatakse säilitamistähtaaja möödumisel.

Arvestades rakendatavaid meetmeid, on jääkrisk madal.

5.2. seondult üldandmete andmestiku andmekooseisu täiendamisega (andmete saamine pensioniregistri pidajalt ja SKA-lt)

Sihtrühmad: maksukohustuslased, kes on kas pensionikonto omanikud või teatud liiki pensioni saajad, pensioniregistri pidaja (AS Pensionikeskus), SKA, MTA

Mõju kirjeldus: maksuhalduri seadusejärgseks ülesandeks on maksukohustuse (seejuures võimalike maksusoodustuste ja -vabastuste, näiteks maksuvaba tulu) õige kindlaksmääramine, laiemalt – maksuseaduste ühetaoline rakendamine. Selle ülesande täitmiseks on muuhulgas vajalikud täpsed ja ajakohased andmed isiku pensioni- ja kogumispensioni staatuse kohta. Seetõttu on välja arendatud lahendus, mille puhul: a) MTA saab pensioniregistri pidajalt kolmel korral aastas andmevahetusteenusega üle X-tee andmeid pensionikonto omanike ning vastavate maksemäärade kohta; b) MTA saab SKA-lt üks kord kuus andmevahetusteenusega üle X-tee andmeid isikute paindliku vanaduspensioni või ennetähtaegse vanaduspensioni staatuse kohta. Täiendavalt edastab SKA MTA-le krüpteeritult andmed riikliku pensioni saajate ning ennetähtaegse vanaduspensioni ja paindliku vanaduspensioni määramise kohta (isikukood, pensioni alguse- ja lõpukuupäev) neli korda aastas (märtsis, juunis, septembris ja detsembris).

MTA-le pensioniregistri pidajalt ja SKA-lt laekuvate andmete töötlemine toimub avaliku ülesande täitmise raames, piirdudes maksukohustuse õigeks kindlaksmääramiseks vajalikuga. Süsteem jõuab eesmärgipärase tulemini automaatselt, vähendades nõnda nii maksuhalduri koormust kui ka isikute võimalikku halduskoormust, kuivõrd maksukohustuse õigeks määratlemiseks tarvilikke pensioni- ja kogumispensioni andmeid ei ole vaja eraldi küsida ega esitada.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

5.3. seondult alamregistriga APEX-TELLER (maksutulude edasiandmine)

Sihtrühmad: MTA, vastavalt edasiantavale maksuliigile – 5 valitsusasutust ja 78 kohalikku omavalitsust.

Mõju kirjeldus: uue lahendusega on võimalik rakenduses selgelt näha tulusaajate järgi, millises maksuperioodis milline summa on arvestatud, milline summa on üle kantud ja milline summa on üle kandmata. Loodud lahendusega kadus ära käsitöö ja tekkis võimalus hoida tulu edasiandmise teatise süsteemis selliselt, et neid saab iga hetk uuesti avada. Tulusaajad ei pea enam otsima andmeid e-kirjadest või küsima neid eraldi MTA-lt, kuivõrd nad saavad oma teatiseid kätte MTA e-teenuse keskkonnast.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.4. seondult alamregistriga APEX-TELLER (töödeldavate andmete fookus)

Sihtrühmad: MKR-i põhimäärusega juhuslikus puutumuses olevad isikud

Mõju kirjeldus: sedastades, et alamregistris APEX-TELLER töödeldakse mitte pelgalt maksude, vaid ka maksete, tasude ja lõivude andmeid, tagatakse õigusselgus.

Mõju olulisus: väheoluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.5. seondult alamregistriga TÖR

Sihtrühmad: tööd võimaldavad isikud, MTA

Mõju kirjeldus: töötamise asukoha täpsustamise võimalus tagab normi parema kooskõla registri tegeliku andmetöötlusega, ühtlasi tagades kvaliteetsemad andmed võimaliku statistika jaoks.

Vabatahtlikult täidetavate väljadega seoses:

- formaalselt – sedastades MKR-i põhimääruses vabatahtlikult TÖR-i esitatavad andmed, tagatakse TÖR-is sisalduvate andmete läbipaistvam töötlemine ja antakse registri subjektidele selgus selles, milliseid täiendavaid andmeid on neil võimalik TÖR-i lisada
- sisuliselt – tööandjatele pakutav võimalus esitada TÖR-i vabatahtlikult täiendavaid andmeid lihtsustab perspektiivis suhtlust riigiga ja vähendab võimalike edasiste järelepärimiste vajadust (= isikute tülitamist). Kuna andmete lisamine pole kohustuslik, ei kaasne tööd võimaldavatele isikutele täiendavat halduskoormust – küll aga peaksid lisainfo väljad aitama kaasa sellele, et registrikande sisu tõlgendatakse kokkuvõttes õigesti.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude risk esineb. Riskidena võib esile tuua järgmist:

- vabatahtlikult täidetavatele väljadele võidakse sisestada andmeid, mis ei ole vajalikud töösuhte kirjeldamiseks
- töösuhte kohta võidakse sisestada ülemääraseid isikuandmeid.

Riske maandatakse:

- vabatahtlikult täidetavate väljade eesmärgi kirjeldamisega
- kasutusjuhistega
- andmete minimaalsuse põhimõtte kohaldamisega
- MTA kui registri vastutava töötleja järelevalvemeetmetega.

Jääkrisk on madal.

5.6. seondult muudatustega alamregistrite HAMPI, KMD, KMKRA, HINNANG, MAIS, TTKI, IMPULSS ja NES andmekoosseisudes, samuti üldandmete andmestiku andmekoosseisus väljaspool punktis 5.2. sedastatud

Sihtrühmad: registri subjektid, MTA

Mõju kirjeldus: kitsamalt – tagatakse kõnealustes alamregistrites sisalduvate andmete läbipaistvam töötlemine andmekaitse perspektiivist; laiemalt – tagatakse õigusselgus, st alamregistri kõik andmeelemendid on andmekogu põhimääruses täpselt üles loetletud.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.7. seonduvalt muudatustega alamregistri VD/VDP andmekoosseisus ja selle alamregistri nimetuse korrigeerimisega

Sihtrühmad: MTA, asjaomased ettevõtjad

Mõju kirjeldus: muudatusel on positiivne riigieelarveline mõju, kuna see hoiab ära kulukad IT-arendused. Olemasoleva VD/VDP rakenduse kohandamine (muutes nimetust ja täpsustades andmekoosseisu) on riigile märkimisväärselt odavam kui uue andmetöötlusplatvormi väljatöötamine.

Muudatus hoiab ära ebamõistliku haldus- ja arenduskoormuse MTA-s. Kuna ühendusesisese käibe aruande andmete parandamine ja nõudmiseni varu tehingute andmetöötlus jäetakse olemasolevasse rakendusse, ei ole vaja luua uusi infosüsteeme ega liideseid. MTA ametnike jaoks säilib varasemate andmete töötlemiseks ja kontrolliks tuttav töökeskkond, mis tagab järelevalvealase järjepidevuse.

Ettevõtjate jaoks ei muutu varasemate andmete parandamise ja nõudmiseni varu tehingute deklareerimise loogika. Süsteemi ümbernimetamine "ühendusesisese käibe rakenduseks" ei tekita ettevõtjatele halduskoormust. Küll tagab alamregistri VD/VDP andmekoosseisu korrigeerimine ettevõtjatele selguse, milliseid andmeid ja millises raamistikus nõudmiseni varu (*call-of-stock*) tehingute puhul jätkuvalt töödeldakse.

Mõju olulisus: väheoluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.8. seonduvalt alamregistri HAMPI eriosaga

Sihtrühmad: hasartmängukorraldajad, isikud, kes soovivad enda lisamist HAMPI-nimekirja

Mõju kirjeldus: a) tagatakse määruse kooskõla hasartmänguseaduse § 39 lõikega 4 klassikalise loterii korraldajat puutuv; b) tuuakse selgelt esile, et isikuid ei lisata HAMPI-nimekirja otse mängukohas, vaid et mängukohas saab avaldust esitada (st hasartmängukorraldaja on siinpuhul isiku avalduse vahendaja).

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.9. seonduvalt andmeandjate ja nendelt saadavate andmete sedastamisega

Sihtrühmad: MTA, andmeandjad väljapoolt MTA-t, registri subjektid

Mõju kirjeldus: a) suurem õigusselgus – registri subjektidele on üheselt arusaadav, kellelt, milliseid andmeid ja millisel eesmärgil nende kohta kogutakse; b) protsesside läbipaistvus – registri subjekt saab selge ülevaate, kuidas tema andmed registris valdkondlikult jagunevad.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.10. seonduvalt registrile juurdepääsu eesmärgi täpsustamisega

Sihtrühmad: registri kasutajad, MTA

Mõju kirjeldus: muudetakse MKR-i põhimääruse § 61 lõiget 3, et kõrvaldada sätte senisest sõnastusest tulenev võimalik eksiarmamus. Kehtiv sõnastus võib jätta mulje, et registri kasutamise õiguse eeldus on teatud informatsiooni suhtes otsese ametialase vajaduse olemasolu. Siiski ei ole sätte eesmärk reguleerida üksikjuhtudel registriandmete kasutamise õiguspärasust, vaid registri kasutamise õigust otseligiipääsu tähenduses.

Registrile otseligipääsu saanud isik võib registrit kasutada üksnes oma ametialaste ülesannete täitmiseks ja õigusaktides sätestatud eesmärkidel. Registri kasutamise õiguspärasus tagatakse muuhulgas kasutajate autentimise, päringute logimise, organisatsiooniliste ja tehniliste turvameetmete ning sisemise järelevalve kaudu.

Seejuures ei ole registris töödeldavate andmete juurdepääsukord ühtne. Valdavale osale andmetest kohalduvad seadusest tulenevad juurdepääsupiirangud, kuid registris on ka avalikke andmeid ning andmeid, millele võimaldatakse juurdepääs registri subjektile endale³⁰. Seetõttu ei saa registri kasutamise õiguse andmist siduda eeldusega, et õigus registri kasutamiseks (laiemas tähenduses) saab tekkida üksnes konkreetse ametialase vajaduse ilmnemisel.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.11. seenduvalt PRIA ja PTA juurdepääsuga e-tolli andmetele

Sihtrühmad: PRIA, PTA

Mõju kirjeldus: PRIA puhul lõpetatakse tema juurdepääsuõigus e-tolli andmetele, kuna sellealane omaaegne vajadus on tänaseks ära langenud. Ei ole otstarbekas hoida MKR-i põhimääruses sätet, mida – nagu näitab MTA analüüs – praktikas ei kasutata. Võimalikele tulevastele üksikvajadustele saab reageerida MKS § 29 punkti 30 alusel, millise sätte kohaselt *maksuhaldur võib avaldada maksusaladust sisaldavat teavet /.../ Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, kalandusturu korraldamise seaduses, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses ning vedelkütuse erimärgistamise seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.*

PTA-le varasemalt antud juurdepääsuõiguse laiendamine alamregistri IMPULSS andmetega aitab kaasa PTA-le nii seaduste (näiteks [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus](#)) kui ka PTA põhimäärusega³¹ sedastatud ülesannete tulemuslikumale täitmisele.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.12. seenduvalt e-tolli andmete edastamisega Välisministeeriumi hallatavasse Stratlink'i

Sihtrühmad: tollikliendid³², MTA, Välisministeerium

Mõju kirjeldus: hoiab kokku nii MTA kui Välisministeeriumi ressursi, kuivõrd eriloa elektroonilise kontrolli ja mahakande korral on võimalik kogu tollideklaratsiooni menetlemise protsess teha automatiseerituks alates tollideklaratsiooni esitamisest kuni kauba vabastamiseni. Seega aitab andmevahetus MTA ja Välisministeeriumi andmekogude vahel muuta eriloa kontrollimise kiiremaks ja efektiivsemaks. Eriloa kontrollimine andmekogude riskasutuse kaudu võtab kokkuvõttes vähem aega kui kohapealne, ametnike poolt tehtav kontroll paberkandjal esitatavate dokumentide alusel, säästes ühtlasi tolliklientide ressursi.

Mõju olulisus: oluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

³⁰ Vt eelõeldu puhul MKS § 17 lõike 2 punktis 5 nimetatud *täpsemat andmete väljastamise korda* MKR-i põhimääruse §-s 62.

³¹ Vt maaeluministri 18. augusti 2020. a määrus nr 57 „[Põllumajandus- ja Toiduameti põhimäärus](#)“, §-d 5 ja 6.

³² Tolliklientidena käsitletakse nii siinses dokumendis kui ka varasemate MKR-i põhimääruse muudatuste seletuskirjades juriidilisi ja füüsilisi isikuid, kes lävivad MTA-ga tolliformaalsuste käigus.

5.13. seondult terminoloogiliste parandustega

Sihtrühmad: MKR-i põhimäärusega juhuslikus puutumuses olevad isikud

Mõju kirjeldus: alamregistri KOPS andmekoosseisu puhul tagatakse õigusselgus, kohaldades MKR-i põhimääruses samu termineid, mida kasutab kogumispensionide seadus, s.o valdkondlik eriseadus – *pensioniregistri pidaja ja makse määr*. Kasutades määratlust *sidevahendite andmed* MKR-i põhimäärust läbivalt selmet väljendit *sidevahendid* tagatakse õigusakti keeleline korrektsus.

Mõju olulisus: väheoluline

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.14. Muudatustega ei kaasne olulist sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Eelnõu ei too halduseväliste isikutele kaasa negatiivseid tagajärgi (isikute õiguste kitsenemist, vabaduste vähenemist ega kohustuste või vastutuse suurenemist). Pigem on muudatused nende vaates positiivse mõjuga – näiteks norm, et tööd võimaldav isik võib (kuid ei pea) lisama alamregistrisse TÖR täpsustusi töösuhte kohta, tööülesannete kirjelduse või ametinimetuse MKS § 25¹ lõike 4 punktis 2 nimetatud töötamise liigi puhul, mis kõik eelduslikult lihtsustab tööd võimaldava isiku jaoks oma töötaja kohta käiva teabe haldamist.

Kõige eelloetletu puhul ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

5.15. analüüs teatud andmekaitse riskide kohta läbivalt punktide 5.1.–5.14. osas

Eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamise ettevalmistamise käigus on tervikvaatena analüüsitud punktides 5.1–5.14 käsitletud muudatustega seotud riske järgmistes aspektides: a) ebaõigete lähteandmete kasutamise risk; b) ülemäärase andmekogumise risk ja c) andmete eesmärgist kõrvalekalduva edasise kasutamise risk.

Ebaõigete lähteandmete kasutamise risk on hinnatud madalaks. Eelnõuga hõlmatud andmed pärinevad valdavalt riiklikest andmekogudest või teistelt õigusaktiga määratud andmeandjalt ning neid saadakse struktureeritud ja turvaliste andmevahetuslahenduste kaudu. Mitmel juhul, sealhulgas pensioni- ja kogumispension andmete kasutamisel maksukohustuse arvutamiseks, kasutatakse andmeid otse algallikast, mis vähendab vigade tekkimise tõenäosust võrreldes olukorraga, kus andmed esitab isik ise või neid sisestatakse käsitsi. Lisaks on andmesubjektile tagatud õigus ebaõigete andmete parandamisele, vajadusel vaide esitamise kaudu, ja maksuhalduril võimalus tuvastatud ebatäpsused parandada.

Ülemäärase andmekogumise risk on hinnatud madalaks. Eelnõuga lisatavad andmekategooriad ja andmeallikad on seotud konkreetsete seadusest tulenevate ülesannete täitmisega ning iga andmeelement on vajalik registri pidamise, maksukohustuse õige määramise, seadusest tulenevate maksusoodustuste kohaldamise või muu õigusaktist tuleneva eesmärgi saavutamiseks. Mitmed muudatused ei too kaasa uute andmete kogumist, vaid täpsustavad juba töödeldavate andmete kirjeldust või andmeallikaid. Andmete töötlemisel juhindutakse minimaalsuse põhimõttest ja töödeldakse üksnes neid andmeid, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalikud.

Andmete eesmärgist kõrvalekalduva edasise kasutamise risk on samuti hinnatud madalaks. Registris töödeldavate andmete kasutamise eesmärgid tulenevad õigusaktidest ning otsejuurdepääs andmetele on piiratud teenistusliku vajaduse ja seadusest tuleneva pädevusega.

Andmete kasutamine on logitud, juurdepääsuõigused on rollipõhised ning andmete avaldamine või edastamine teistele asutustele toimub üksnes õigusaktides sätestatud juhtudel ja ulatuses. Eelnõuga täpsustatakse andmeandjaid, andmekategooriaid ja juurdepääsuõigusi, mis suurendab andmetöötluse läbipaistvust ning vähendab eesmärgist kõrvalekalduva kasutamise riski.

Kokkuvõttes on eelloetletud võimalikud riskid maandatud õiguslike, organisatsiooniliste ja tehniliste meetmetega. Arvestades töödeldavate andmete liiki, töötlemise eesmärgi ja rakendatavaid kaitsemeetmeid ning asjaolu, et suurem osa muudatustest täpsustab juba toimuvat andmetöötlust või olemasolevaid andmevooge, hinnatakse jäärisk andmesubjektide õigustele ja vabadustele madalaks. Eelnõus kavandatud muudatused ei kujuta endast sellist uut või oluliselt muutuvat andmetöötlust, mille puhul oleks põhjust eeldada andmesubjektide õigustele ja vabadustele tõenäoliselt kõrge riski tekkimist, teisisõnu – sellise tasemega riski tekkimist, mida ei oleks võimalik mõistlike meetmetega maandada.

6. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad tulud ja kulud

6.1. Kõigi seletuskirja osas 2 nimetatud alamregistreid, samuti üldandmete andmestikku puudutavate muudatuste tegemise järel vaatab MTA üle kanded RIA poolt hallatavas andmete teabevärravas (endine RIHA) ja vajadusel algatab muudatused ühe või teise andmekogu kohta. Sellealased toimingud teostab andmekogu eest vastutava osakonna – kas aktsiiside osakonna, käibemaksu osakonna, tollikorralduse osakonna, tulude osakonna või tulumaksu osakonna – teenusejuht koostöös ameti arendusosakonnaga.

6.2. Kulusid on teada (ette näha) seonduvalt alamregistrite APEX-TELLER (maksutulude edasiandmist puutuv) ja MAIS andmekoosseisude laiendamisega, samuti üldandmete andmestiku andmekoosseisu laiendamisega pensioniregistri pidajalt ja SKA-lt laekuma hakkavate andmete osas. Täpsemalt vt allpool. Muudel puhkudel kulu puudub, v.a varasemalt kehtestatud ja toona analüüsitud regulatsioonidest tulenevad juhud (näiteks seonduvalt [Käibemaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus](#) alusel toimuva üleminekuga vormipõhiselt deklareerimiselt andmepõhisele deklareerimisele, mis annab sisendit alamregistritele KMD, HINNANG ja VD/VDP ning mõjutab nende andmekoosseisu). Vaatamata eelmainitule on paljudel juhtudel siiski ette näha saavutatavat kokkuhoidu – näiteks tulenevalt alamregistri SMARTDECL lõpetamisest (antud alamregistri arvestuslik ülalpidamiskulu on 59 610 eurot aasta kohta).

6.3. seonduvalt alamregistriga APEX-TELLER

Alamregistri APEX-TELLER laienduse arendamiseks on kasutatud MTA IT-investeeringute vahendeid. Arenduse maksumus ilma käibemaksuta oli 220 320 eurot. Arendaja oli Askend Estonia OÜ. Eelmainitud summa arvelt on tehtud järgmist:

- muudatuste analüüsid
- uue komponendi loomine koos UI-vaadetega (tulusaajale/ametnikule)
- uute funktsionaalsuste loomine (nt. edastada teatise trükiseid kontaktidele e-maili teel)
- uute pääsuõiguste loomine (tulusaajale/ametnikule)
- andmemudeli täiendamine
- teatiste vormide ja trükiste mallide loomine.

6.4. seonduvalt alamregistriga MAIS

Alamregistri MAIS vajaliku arenduse rahastamiseks kasutatakse riigieelarvelisi vahendeid (need olemas). Kuna maksumärke on võimalik lisada saatelehele ka süsteemis SADHES maksumärgistatud toodete tarbimisse lähetamisel, tehakse vajalikud SADHES-e ja MAIS-i liidestuse arendustööd sama projekti raames. Arenduse maksumus ilma käibemaksuta on kokku 189 420 eurot. Arenduspartneriks on Cybernetica AS.

Eelmainitud summa raames tehakse:

- muudatuste analüüsid
- MAIS-i ja riikliku alkoholiregistri lahti ühendamine
- MAIS-i täiendused ja muudatused kliendi ning ametniku vaates
- MAIS-i kliendivaates alkoholi tootenimekirja funktsionaalsuse loomine
- SADHES-e saatelehel uue andmevälja "müügipakendi maht" loomine koos reeglitega
- SADHES-e ja MAIS-i vaheliste kontrollide täiendamine.

Siinmainitud kulud kannab MTA ise, kasutades selleks investeeringute baaseelarvet.

6.5. seondult üldandmete andmestikuga (andmete saamine pensioniregistri pidajalt ja SKA-lt)

Tegemist on mini-arendustega, mille teostab Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT) talle MTA teenindamiseks (jaotises „Tulumaksukohustuse täitmine“) eraldatud riigieelarveliste vahendite arvelt.

Arenduse hinnanguline maht on ligikaudu 750 töötundi. Rahaline mõju avaldub RMIT-i sisemiste tööjõukulude ulatuses ja jääb olemasoleva eelarve raamidesse. Täiendavat rahastust käesoleva arenduse elluviimiseks ei ole vaja. Väliseid teenuseid või täiendavaid hangetega seotud kulusid ei kaasne.

Arenduse tulemusena struktureeritakse olemasolevad andmed ning luuakse üldandmete andmestikus eraldiseisev andmehulk, mis toetab andmete edasist kasutust jm töötlemist.

Tegemist on ühekordse arendustegevusega, millele võivad järgneda tavapärased hooldus- ja ülalpidamiskulud, mis kaetakse olemasolevate eelarveliste vahendite piires.

7. Määruse jõustumine

Paragrahvi 1 punktid 1–9, 12, 14–16, 18–21, 23–27, 29–31, 33–36, 38, 40–42, 44 ja 46–49 jõustuvad 1. novembril 2026. a.

Paragrahvi 1 punktid 10, 11, 13, 17, 22, 28, 32, 37, 39, 43 ja 45 jõustuvad 1. jaanuaril 2027. a.

Tähtpäevade valikut on selgitatud siinse dokumendi osas 2 eelnõu § 2 kohta käivas teemaplokis.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude kooskõlastamissüsteemi EIS kaudu ametlikuks kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, samuti Välisministeeriumile (seondult muudatusega MKR-i põhimääruse § 62 lõikes 3).

Lisaks esitati eelnõu arvamuse saamiseks:

- Andmekaitse Inspeksioonile ja Riigi Infosüsteemi Ametile, samuti Statistikaametile, Maa- ja Ruumiametile ning Rahvusarhiivile – seondult Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2008. a määruse nr 58 „[Riigi infosüsteemi haldussüsteem](#)“ §-ga 7
- Sotsiaalkindlustusametile – seondult muudatusega MKR-i põhimääruse §-s 4
- Põllumajanduse ja Registre Informatsiooni Ametile – seondult muudatusega MKR-i põhimääruse § 62 lõikes 3
- Põllumajandus- ja Toiduametile – seondult muudatustega MKR-i põhimääruse § 62 lõikes 3 ja MKR-i põhimääruse lisas 3
- Rahapesu Andmebüroole – seondult muudatustega MKR-i põhimääruse § 62 lõikes 3
- Kaitseressursside Ametile – seondult muudatusega MKR-i põhimääruse §-s 68 (*muudatus eelnõu praegusest tekstist välja jäetud*)
- AS-le Pensionikeskus (pensioniregistri pidaja) – seondult muudatusega MKR-i põhimääruse § 4 lõikes 2
- Eesti Hasartmängude Korraldajate Liidule – seondult muudatustega MKR-i põhimääruse §-s 64.

Ühtlasi esitati eelnõu arvamuse saamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale.

Ametlik tagasiside laekus Justiits- ja Digiministeeriumilt ning Välisministeeriumilt (mõlemad nähtavad süsteemis EIS), samuti Andmekaitse Inspeksioonilt, Riigi Infosüsteemi Ametilt, Maa- ja Ruumiametilt ning Sotsiaalkindlustusametilt.

Tagasisidena laekunud märkuste ja ettepanekutega on võimalusel arvestatud. Siinkohal toome esile, et:

- käesolevas eelnõus on loobutud MKR-i põhimääruse § 53 täiendamisest lõikega 2² (*MTA märkuste lisamine TÖR-i kannete juurde*), kuivõrd on otstarbekas antud vajaduse täiendav analüüsimine
- käesolevas eelnõus on loobutud MKR-i põhimääruse § 4 lõike 2 täiendamisest punktiga 6¹ (*andmed pankrotimenetluse kohta*), kuivõrd on otstarbekas antud vajaduse täiendav analüüsimine
- käesolevas eelnõus on loobutud MKR-i põhimääruse § 68 täiendamisest lõikega 5 (*alamregistri TÖR ja tsiviiltoetuse registri andmevahetus*), kuivõrd see säte inkorporeeritakse eraldi eelnõusse
- käesolevasse eelnõusse on lisatud kaks muutmiskäsku, millega MKR-i põhimäärust läbivalt võetakse määratluse *sidevahendid* asemel kasutusele keeleliselt õigem väljend *sidevahendite andmed*.

Eelloetletust tulenevalt on muutunud eelnõu § 1 algne numeratsioon (muutmiskäskude koguarv on siiski sama).

Ametliku tagasiside käigus laekunud märkuste ja ettepanekute kohta on koostatud kooskõlastustabel, mis on lisatud käesolevale seletuskirjale.